

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-02-03

Diarienummer N139-0079/20

Handläggare

Karolina Österblom

Telefon: 031-365 00 00

E-post: karolina.osterblom@lundby.goteborg.se

Svar på remiss - Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor 2020-2023

Förslag till beslut

I Lundby stadsdelsnämnd:

1. Stadsdelsnämnden Lundby tillstyrker Göteborgs Stads plan för arbete med nationella minoritetsfrågor 2020-2023 (SLK dnr 1251/19).
2. Stadsdelsnämnden Lundby översänder tjänsteutlåtandet som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen gav i november 2018 stadsledningskontoret i uppdrag att revidera Göteborgs Stads plan för nationella minoritetsfrågor och plan för finskt förvaltningsområde. Reviderade planer är nu framtagna och stadsdelsnämnden Lundby ska yttra sig över dessa två som separata ärenden. Planen för nationella minoritetsfrågor har en stödande funktion för stadens arbete med att säkerställa efterlevnad av minoritetslagen och de förstärkningarna i lagen som trädde i kraft 1 januari 2019.

Syftet med planen är att förstärka arbetet med minoritetsfrågor i Göteborgs Stads verksamheter för att undanröja de hinder som idag begränsar att de nationella minoriteterna har tillgång till sina minoritetsrättigheter och fullt ut har likvärdiga förutsättningar i samhället.

Stadsdelsförvaltningen Lundby välkomnar planen och anser att arbetet med nationella minoritetsfrågor behöver stärkas. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser positivt på det övergripande målet och föreslår en mindre språklig ändring. Delmålen är relevanta och ger i stor utsträckning den ledning som behövs för att nå planens mål. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser dock ett behov av ytterligare samordning över staden och olika former av stöd i arbetet. Förvaltningen anser att arbetet med nationella minoritetsfrågor i större utsträckning än idag behöver integreras i ordinarie strukturer, rutiner och processer. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår vissa ändringar i några av planens insatser samt att lägga till en insats under delmål 5.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Planen bedöms ha en positiv inverkan på den enskilde individens ekonomiska situation. Personer som tillhör nationella minoriteter har på gruppnivå en sämre hälsa än övrig befolkning och har även en ökad risk att utsättas för kränkningar och diskriminering. Båda dessa faktorer riskerar att påverka individens socioekonomiska situation negativt. Genom planens förebyggande och främjande arbete kan därmed både den enskilde individens ekonomiska situation och samhällsekonomin förbättras.

Stadsledningskontoret bedömer att insatserna som planen föreslår förväntas kunna finansieras inom nämndernas och styrelsernas ordinarie budget. Insatserna avser att säkerställa att kärnverksamheten följer vad som anges i lag. Stadsdelsförvaltningen Lundby bedömer att flera av insatserna som till exempel kring kunskapshöjning, rekrytering, information och kommunikation kräver mer resurser, framför allt i form av personalens tid och vikariekostnader, än vad som idag finns tillgängligt i flera verksamheter. Om inte ytterligare resurser tillförs behöver alltså omprioriteringar av resurser göras eftersom alla insatser ska genomföras. För att på bästa sätt nyttja stadens gemensamma ekonomiska resurser ser Stadsdelsförvaltningen Lundby ett behov av att vissa resurser som till exempel utbildare knyts till staden centralt för att kunna koordineras och nyttjas av alla förvaltningar. Detta skulle även öka likvärdigheten över staden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsdelsförvaltningen Lundby har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Arbetet med nationella minoritetsfrågor handlar i grunden om att förverkliga mänskliga rättigheter. Arbetet styrs av såväl internationella konventioner som nationell lagstiftning. Sverige har fått internationell kritik av både FN och Europarådet att den svenska minoritetspolitiken inte fått det genomslag som behövs för att uppfylla internationella konventioner. En statlig utredning 2017 visade att en bred majoritet av landets kommuner inte efterlevde lagens krav samt att majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken liksom deras historia och plats i Sverige idag fortfarande är högst bristfälliga. Utredningen ledde fram till den förstärkta minoritetslagen som trädde i kraft 1 januari 2019.

Planen bedöms ha en positiv inverkan för personer som tillhör de nationella minoriteterna och leda till att de i ökad utsträckning får sina rättigheter tillgodosedda. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser positivt på att planen utgår ifrån mänskliga rättigheter. Rättighetsbäraren sätts i fokus och stadens ansvar som skyldighetsbärare formuleras. Planen tydliggör att arbetet med nationella minoritetsfrågor ska bedrivas systematiskt och utgå ifrån ett normmedvetet arbetssätt för att förebygga diskriminering. Ett barnrättsperspektiv speglas i planens mål och insatser, bland annat genom fokuset på ickediskriminering och barns rätt till identitet och inflytande. Äldre personer som tillhör de nationella minoriteterna har särskilda språkliga och kulturella rättigheter vilka planens insatser lyfter.

Folkhälsomyndigheten visar att hälsosituationen är olika för minoritetsgrupperna och att den skiljer sig jämfört med majoritetsbefolkningen. Den judiska gruppen beskriver till

exempel känslor av oro och rädsla inför hot och våld. Romerna nämner utanförskap, ojämlika livsvillkor och sämre levnadsvanor som stora ohälsofaktorer. Tornedalingarna ser ohälsa kopplat till att deras språk meänkieli håller på att försvinna. Samerna beskriver en oro för den psykiska ohälsan hos de unga samerna, särskilt bland renskötande unga män. Även i den sverigefinska gruppen finns en oro för den psykiska ohälsan. I en annan rapport beskriver myndigheten att personer med finländskt ursprung har i många fall rapporterat att de har sämre hälsa, sämre levnadsvanor och livsvillkor än övrig befolkning. Att bli utsatt för diskriminering kan leda till så kallad minoritetsstress vilket också försämrar hälsan. För att skapa ökad social hållbarhet och en jämlik stadsdel och stad behöver vi minska skillnaderna i hälsa och livsvillkor.

Tilliten mellan invånare och den offentliga sektorns institutioner spelar också en stor roll i arbetet mot ett jämlikt och socialt hållbart samhälle. På grund av övergrepp och kränkningar både förr och idag finns det en förtroendeklyfta mellan de nationella minoriteterna och majoritetssamhället. Ett stärkt arbete med minoritetsfrågor bedöms kunna påverka förtroendet mellan minoriteterna och kommunens verksamheter i rätt riktning. För att kunna göra detta behöver dock stadens medvetenhet om denna förtroendeklyfta, och varför den finns, öka.

Samverkan

Ärendet informeras på förvaltningsgemensam samverkansgrupp 2020-03-12.

Expedieras

Ärendet expedieras till stadsledningskontoret.

Bilagor

1. Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor 2020-2023.

Ärendet

Stadsdelsnämnden Lundby ska yttra sig över stadsledningskontorets förslag Göteborgs Stads plan för arbete med nationella minoritetsfrågor 2020-2023. Förslaget är utskickat på remiss till ett urval av stadens nämnder, råd och civilsamhällesorganisationer för yttrande senast 31 mars 2020.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen gav i november 2018 stadsledningskontoret i uppdrag att revidera Göteborgs Stads plan för nationella minoritetsfrågor och plan för finskt förvaltningsområde. Reviderade planer är nu framtagna och stadsdelsnämnden Lundby ska yttra sig över dessa två som separata ärenden.

Göteborgs Stads befintliga plan för nationella minoritetsfrågor antogs i kommunstyrelsen i juni 2014. Planen hade år 2018 varit gällande i fem år och inget slutdatum var satt för planens giltighetstid. Planen hade under dessa år inte fått tillräckligt genomslag i staden. Kommunstyrelsen angav i uppdraget att revidering av planen skulle ske i nära samverkan med berörda förvaltningar och nationella minoriteter. Hänsyn skulle även tas till de förstärkningar i minoritetslagen som trädde i kraft den 1 januari 2019.

Förändringarna i minoritetslagen (2009:724) handlar om att det grundläggande skyddet för de nationella minoriteternas språk och kultur har stärkts. Det innebär att kommuner enligt reviderad lag ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Kommunen är också ovillkorligt skyldig att informera om minoriteternas rättigheter inom de kärnverksamheter där språkliga och kulturella rättigheter ska tillgodoses. Strukturerad dialog och samråd med minoriteterna ska föras och förvaltningsmyndigheter ska särskilt beakta barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem. Rätten till äldreomsorg på minoritetsspråk och äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet gäller för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk om personal finns.

Under hösten 2019 har dialog förts under ledning av stadsledningskontoret genom arbetsgrupper och referensgrupper med berörda verksamheter i staden och representanter från de nationella minoriteterna. En central del i revideringen har varit att göra planen mer tillgänglig och tydlig genom att prioritera insatser där staden behöver stärka sitt arbete för att efterleva lagens krav inom stadens grunduppdrag. Insatserna inbegriper kompetenshöjning, intern och extern information i den egna verksamheten om minoritetsrättigheter, att säkerställa rätten till modersmål, dialog och delaktighet med dem som lagen berör och förändrade arbetssätt exempelvis genom samverkan mellan äldreomsorgen och yrkesutbildningar för att ha en kompetensförsörjning som tillvaratar kunskaper i minoritetsspråken och om minoriteternas kultur.

Förvaltningens bedömning

Generell bedömning

Stadsdelsförvaltningen Lundby välkomnar denna plan och ser ett behov av att stadens arbete med nationella minoritetsfrågor stärks. Stadsdelsförvaltningen Lundby delar bilden att personer som tillhör nationella minoriteter inte får sina rättigheter tillgodosedda av staden, att kunskapsnivån hos stadens chefer och medarbetare är låg, att arbetet med frågorna inte ges den prioritet som krävs och att den tidigare planen inte har levts upp till.

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser positivt på att planens övergripande mål är kopplat till den nationella politiken. Förvaltningen föreslår dock att stryka formuleringen ”i lika hög grad som den övriga befolkningen” i målformuleringen eftersom det nationella målet inte har denna formulering och dessa rättigheter ska tillgodoses oavsett eventuella brister i övrigt arbete.

Delmålen är relevanta och ger i stor utsträckning den ledning som behövs för att nå planens mål. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser dock ett behov av ytterligare samordning över staden och stöd i arbetet. Stadsdelsförvaltningen Lundby är medveten om att en plan ska besvara frågan *Vad* men upplever det inte resurseffektivt att varje förvaltning på egen hand i stor utsträckning själva lämnas svara på *Hur*. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett större behov av centralt metodstöd och samordning, till exempel av utbildningsinsatser och kring information samt samråd och dialog. Även kring uppföljning och utvärdering av arbetet önskar stadsdelsförvaltningen Lundby en samordning för att öka likvärdigheten över staden.

Stadsdelsförvaltningen Lundby är positiv till att planen fokuserar på vad som ska göras inom grunduppdragen för att efterleva lagkraven. Förvaltningen ser ett behov av att arbetet med nationella minoritetsfrågor i större utsträckning än idag integreras i ordinarie strukturer, rutiner och processer. I Välfärdens processer finns till exempel idag endast en kort informationstext om finskt förvaltningsområde så detta behöver bland annat kompletteras med mer information om våra skyldigheter i relation till alla nationella minoriteter, när och hur samråd och dialog ska utföras samt var det går att få stöd i arbetet.

I nuläget har Stadsdelsförvaltning Lundby inte lokala strukturer för samråd och dialog med de nationella minoriteterna så här behöver arbetet stärkas. Stadsdelsförvaltningen Lundby understryker vikten av att de nya förvaltningarna formar strukturer för samråd och dialog tillsammans med representanter för de nationella minoriteterna så att reellt inflytande säkerställs. Även relationen mellan stadens råd och respektive förvaltning bör ses över och tydliggöras.

Eftersom stadsdelsnämnderna inte kommer finnas kvar från 2021 behöver en ny ansvarsfördelning för insatserna göras under detta år. I forandet av de nya förvaltningarna föreslår Stadsdelsförvaltningen Lundby att arbetet få en tydlig plats i ordinarie strukturer, rutiner och processer samt tillräckliga resurser avsättas. Gemensamma introduktionsutbildningar för chefer är en viktig ingång. Chefer i verksamheterna har det övergripande ansvaret för att planen implementeras i deras verksamheter så det är centralt att de har kompetens och tid för detta liksom att de får stöd av HR, verksamhetsutvecklare, metodutvecklare, utvecklingsledare och liknande med kompetens inom mänskliga rättigheter och nationella minoritetsfrågor. De nya förvaltningarna behöver ansvara för hur detta stöd ska utformas, med hjälp av en samordning över staden för ökad likvärdighet mellan förvaltningar.

Planen för nationella minoritetsfrågor kompletteras med planen för finskt förvaltningsområde. Stadsdelsförvaltningen Lundby anser att det skulle underlätta arbetet om planerna var mer samstämmiga och även följde samma struktur.

Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett behov av ett ökat intersektionellt perspektiv i planen så att både beskrivningarna och insatserna i större utsträckning tar hänsyn till att

personer som tillhör nationella minoriteter är heterogena och kan möta diskriminering utifrån flera diskrimineringsgrunder samtidigt vilka då kan förstärka varandra. Det extra fokuset på barn och unga samt äldre anser stadsdelsförvaltningen Lundby vara rimligt och relevant. Stadsdelsförvaltningen Lundby saknar insatser riktade till de yngsta barnen och vill gärna se fokus även på denna målgrupp.

Enligt uppdraget från kommunstyrelsen skulle revideringsprocessen av planerna ske i nära samverkan med de nationella minoriteterna och stadens förvaltningar och under hösten 2019 har stadsledningskontoret haft samråd och dialog med representanter från de nationella minoriteterna och berörda verksamheter i staden. Även implementering ska ske i samråd och dialog med de nationella minoriteterna. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett stort behov av detta och anser att deras röster måste få väga tungt i såväl remissförfarandet som i implementeringen.

Delmål 1

Stadsdelsförvaltningen Lundby välkomnar att kommunstyrelsen och Nämnden för konsument- och medborgarservice får ansvar att samla och förmedla kunskapsstöd och informationsmaterial till stadens verksamheter om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar och ser att det kan bidra till en ökad likvärdighet över staden. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att Nämnden för konsument- och medborgarservice även får ett koordinerande ansvar för insats 1.2 som syftar till att personer tillhörande någon av de nationella minoriteterna blir informerade om sina rättigheter i kontakt med staden. Som råden har lyft finns det stora brister i detta arbete och stadsdelsförvaltningen Lundby uppfattning är att en koordinerande nämnd skulle underlätta arbetet för övriga nämnder och öka likvärdigheten. Att de nya förvaltningarna integrerar detta i sina processer är viktigt.

Kunskapshöjning bland chefer och medarbetare behövs fortfarande och trots att stadens nämnder även tidigare haft detta ansvar ser Stadsdelsförvaltningen Lundby inte att det har prioriterats i den utsträckning som behövs. Stadsdelsförvaltningen Lundby bedömer att insatsen behöver prioriteras högre och satsningar behöver samordnas och göras gemensamt i staden inom ordinarie strukturer som till exempel introduktionsutbildningar för chefer och medarbetare, ledningsträffar och verksamhetsutveckling samt att stödmaterial och liknande inkluderas i ordinarie processer, framför allt i Välfärdens processer. Detta gäller även för insats 3.5.

Delmål 2

Stadsdelsförvaltningen Lundby försöker idag rekrytera personal inom äldreomsorg och hälso- och sjukvård som har finsk språklig och kulturell kompetens och har lyckats i viss utsträckning men det är svårt. Hemtjänsten har i nuläget inte resurser att avsätta för handledning, kompetensutveckling eller att på annat sätt utveckla arbetssätt och samverka med arbetsförlagt lärande. För att delmålet ska uppfyllas är Stadsdelsförvaltningen Lundbys bedömning att den nya förvaltningen för äldreomsorg och hälso- och sjukvård behöver hitta rutiner, arbetssätt och samverka för att kunna arbeta med dessa två insatser mer fokuserat och målgruppsinriktat samt att resurser avsätts för arbetet.

Delmål 3

Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår lägga till förskolenämnden och stadsdelsnämnderna som ansvariga under insats 3.2 och inkludera arbete riktat till de små

barnen och deras vårdnadshavare inom öppna förskolor, förskolor och inom det familjecentrerade arbetet. Även fritidsverksamhet som idag ligger inom stadsdelsnämnderna spelar en viktig roll inom detta delmål då de arbetar mycket med ungas identitetsskapande och inflytande.

Stadsdelsförvaltningen Lundby betonar vikten av det stöd som finns att få från Romano Center men anser att insatsen behöver kompletteras med att mer information om dem behöver spridas i staden så att fler kan nyttja deras kunskap.

Som diskuteras ovan delar stadsdelsförvaltningen Lundby bilden att kunskapshöjande insatser behövs. För att alla som tillhör nationella minoriteter ska få sina rättigheter tillgodosedda i socialtjänstens processer behövs förutom ökad kunskap och ökat tydlighet i ordinarie strukturer mer fokus på dessa frågor. Det behövs även mer stöd för chefer och medarbetare. Förutom stödfunktioner med kompetens i mänskliga rättigheter och nationella minoritetsfrågor skulle till exempel team kunna skapas som får mer kompetensutveckling och sedan i uppdrag att vara kontinuerligt stöd till sina kollegor. Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår att den eller de nya socialförvaltningen eller socialförvaltningarna får i uppdrag att utforma hur detta ska göras på bästa sätt.

Delmål 4

Stadsdelsförvaltningen Lundby anser att även stadsdelsnämnder och därmed även de nya nämnderna från 2021 ska stå som ansvarig under insats 4.1. Det lokala arbetet med systematiska och utvecklade former för dialog och samråd med de nationella minoriteterna har påtagliga brister och behöver utvecklas.

Delmål 5

Trots internationella konventioner, lagstiftning och mål i staden händer det fortfarande att personer kränks och diskrimineras i mötet med Göteborgs Stad, vilket bland annat framkommer i Göteborgs Stads lägesbild *Från dolt till synligt* från år 2019. Delmålet gäller även Göteborgs Stad som arbetsgivare vilket regleras i diskrimineringslagen som uttrycker att arbetsgivaren har skyldighet att arbeta med aktiva åtgärder som är ett förebyggande och främjande arbete för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter på arbetsplatsen. Detta är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Stadsdelsförvaltningen Lundby tillstyrker delmålets insats men bedömer inte att den räcker utan ser ett behov av att arbetet prioriteras ytterligare och resurser tillsätts, både i form av stödresurser samt i form av tid för chefer och medarbetare för kompetensutveckling, verksamhetsutveckling och liknade. Arbetet med mänskliga rättigheter, värdegrund, demokrati och aktiva åtgärder skiljer sig idag mellan enheter och över staden. Stadsdelsförvaltningen Lundby ser ett behov av att arbetet stärks och en ökad likvärdighet i staden skapas.

Stadsdelsförvaltningen Lundby föreslår även att lägga till en insats med fokus på ökad kunskap hos medarbetare och chefer i staden om det historiska förtryck som vissa nationella minoriteter utsatts för samt hur det påverkar dessa gruppers livssituation och relation till det offentliga idag. En sådan insats behöver samordnas i staden.

Stadsdelsförvaltning Lundby

Kristina Lindfors

Märta Lycken

Stadsdelsdirektör

Stabschef